

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

8 чэрвеня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка наведаў будучую пляцоўку сярэдняй школы, будучага дзіцячага ўніверсітэта ў мікрараёне № 6 Мінска-Савецкага.
НА ЗДЫМКУ: падчас наведвання будучай пляцоўкі будучай школы.
Фота Геннадзя СЯМЁНАВА, БЕЛТА.

Дзе нараджалася перамога

Ужо некалькі тысяч чалавек наведвалі адкрытую на гэты дзень у музеі мемарыяльнага комплексу "Брэскае крэпасць-герой" дзесятую залу — залу Перамогі.

Цэнтральнае месца ў экспазіцыі займае Сцяг Перамогі, узняты над купалам Рэўхстага ў маі 1945-га. Расказвае экспазіцыя і пра воінаў, якіх вызвалілі Беларусь і Еўропу ад фашызму.

Паводле слоў дырэктара мемарыяльнага комплексу "Брэскае крэпасць-герой" генерал-маёра ў адстаўцы Валерыя Губаранкі, які выступаў з ідэяй адкрыцця залы Перамогі, паўгода пайшло на абсталяванне экспазіцыі. Стваралі яе за свой кошт пры дапамозе Мінскага мастацкага камітэта.

Тым не менш створаныя новыя экспазіцыі прыцягваюць увагу наведвальнікаў, расказваючы пра мужнасць і салдацкую доблесць. Так, калі ў 1992 годзе крэпасць наведвалі 50 тысяч чалавек, то ў мінулым годзе — 130 тысяч. Акрамя гасцей з Беларусі і краін блізкага замежжа наведваюць у мемарыяльны комплекс і дэлегацыі з Германіі, ЗША, Кітая, В'етнама...

Святлана МАКАРАВА.

Навіны

Ідуць выпускныя экзамены

У школах краіны ідуць выпускныя экзамены. Прапануем вам у гэты дзень некалькі бліжэйшых нашых карэспандэнцый, якія ўзяты на тэлефоне.

Ніна Міхайлаўна Гушаль, дырэктар сярэдняй школы № 10 Гомеля:

— У нас шпэр напружаны і адказны час. Працы многа, але мы — і вучні, і настаўнікі — да яе рыхтаваліся. І настаўнікі, і бацькі, і школьныя службы — псіхалагі і бібліятэкары. Да экзаменаў вучняў падрыхтавалі і псіхалагічна. Трэба вучняў іх, як наладзіць рожым днём у гэты час экзаменаў, як харавацца. Псіхалагічны настрой вучняў уключае, як правіла, на вышні экзамен. Вось сёння, 11 чэрвеня, напрыклад, дзесяцікласнікі пісалі дыктоўку. З экзаменам, малайца, справіліся паспяхова. У асноўным аднакласнікі і выдатныя. Нас вельмі радуе, што вучні павяржваюць свае веды на экзаменах. Наша школа вялікая, перагружаная, працуем у дзве змены (у школе на вучацца 1395 чалавек). Шэсць дзесятых класаў, вучні якіх сёння адносяць экзамены за базавы курс, і чатыры — адзінаццаты клас.

Сярод выпускнікоў дзесяцікласняў чалавек прэтэндуе на залаты і сярэбраны медаль. Які дырэктар школы (я — матэматык па спецыяльнасці) па меры магчымасці імкнецца прысутнічаць на кожным экзамене. Гэта такая асацола — бачыць, як вучні дэманструюць перад строгай экзаменацыйнай камісіяй бліскучыя веды. Напрыклад, надымаў і цікава прайшоў у нас экзамен па суцэснай мастацкай культуры, дзе кожнаму выпускніку неабходна было прадэманстраваць, на што ён здатны, сыграць на музычным інструменце, абараніць сваю творчую навуковую работу па абранай тэме. Гэта было падобна на ўступныя экзамены ў тэатральную ўстанову!

Бліскучыя веды выпускнікоў дэманструюць таксама па замежнай мове: мы спецыялізаваная школа. Нашы вучні паглыблена вывучаюць англійскую мову. Добрая і выдатная аднакласніца выпускнікі атрымалі на экзаменах па беларускай літаратуры і матэматыцы. Іх веды мы ўспрымаем як узнгароду за працу настаўнікаў нашай школы.

Станіслава Станіславаўна Бурнос, дырэктар сярэдняй школы № 5 Мастоў:

— Пянадзятка — цікакі дзень. Вось толькі што члены экзаменацыйнай камісіі правяралі дыктоўку, якую сёння пісалі дзесяцікласнікі. У нашай школе сем дзесятых класаў — гэта 163 чалавекі. Вынікі такія: чвэрць і пачвэрць, і толькі адна трэсця. Вучні павяржваюць свае веды, што нас вельмі радуе і задавальняе. А некаторыя выпускнікі значна палепшылі свае веды на экзаменах. Ужо здалены экзамен па матэматыцы. Былі пранаваны няпростыя матэматычныя заданні. Але выпускнікі з імі справіліся паспяхова.

Сярод нашых выпускнікоў дзесяцікласняў чалавек прэтэндуе на залаты і сярэбраны медаль, дваццаць — на пасведчаны з адзнакай "выдатна".

Школа наша самая вялікая ў горадзе, у нас на вучацца 1465 чалавек. Але, нягледзячы на перагружанасць, імкнемся працаваць творча, на рахунак педагогічнага і вучнёўскага калектыву многа добрых выхаваных выпускнікоў. Штогод нашы настаўнікі прымаюць актыўны ўдзел у гарадскіх і абласных конкурсах прафесійнага майстэрства. А сёння ў рэспубліканскім конкурсе прымае ўдзел наша настаўніца беларускай мовы і літаратуры Святлана Іванавна Падубяцкая.

Святлана БЕЊ, наш кар.

Спасцігнуць чужы вопыт

У канцы мінулага тыдня ў Нацыянальным інстытуце адукацыі прайшла VIII Міжнародная канферэнцыя "Сацыяльна-псіхалагічная рэабілітацыя насельніцтва, пацярпелага ад экалагічных і тэхнагенных катастроф". У ёй узялі ўдзел больш ста псіхологаў.

Восем гадоў таму, калі канферэнцыя яшчэ толькі пачала набіраць момант, — ужо тады было зразумела, што яна будзе спрыяць развіццю псіхалагічнай службы ў краіне. Па выніках кожнай канферэнцыі прымаюцца важныя дакументы — і палітыка ў галіне псіхалогіі Міністэрства адукацыі ў многім будавалася на іх аснове.

Праблемы крызіснай псіхалогіі, якія заўсёды былі ў цэнтры ўвагі ўдзельнікаў канферэнцыі, маюць вельмі шырокі дыяпазон — ад становішча дашкольнай і сям'і да рэабілітацыі ваіскаў, які браў удзел у вайнах. Як і паказвае практыка, патрэбна абмяркоўваць не толькі выдзельненыя праблемы, але і магчымыя. Менавіта таму, што на гэтых канферэнцыях па сацыяльна-псіхалагічнай рэабілітацыі насельніцтва псіхалагі і імкнеліся спыніцца і чужы вопыт, а не толькі абмяркоўваць свой, які аказваўся гатовым прыйсці на дапамогу пацярпелым. У 1996 годзе, калі тэрыторыя захаваных і аднавіліся, і ў 1999 годзе, калі адбыліся страшныя трагедыі на Нямізе.

І цяпер канферэнцыя прыняла важны выніковы дакумент, што зноў пагадзіла сабой новы погляд на псіхалагічную службу ў краіне. Вельмі важна і тое, што ў дыскусіях і размовах за "круглым сталом" нарадзілася ў псіхалагію новыя разінні і новыя ідэі.

Галіна СІДАРОВІЧ.

Юныя карэспандэнты

Гурток з такой назвай трэці год дзейнічае пры сярэдняй школе № 2 Барысава.

На працягу гэтага навучнага года юнкі прымаюць на экскурсіях у рэдакцыі мясцовых газет. Запомніліся экскурсіі ў "Новую барысавскую газету". Ішла запіканая размова з вопытнымі журналістамі, і дзюнкцыя ёй дасі навава для сябе акрылі гэтаю складаную і такую патрэбную прафесію.

Адбылася экскурсія ў друкарню, дзе юнкі ўбачылі, як друкуецца газета.

З выдатнымі, цікавымі людзьмі сустракаюцца юнкі. Штогод праводзіць з намі свосабавія ўрокі

Уварал

Шаноўны чытальнік! Прасім аўтару допісаў у рэдакцыю наведальніцкае сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдання, кім выданыя папарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас.

Гэта неабходна пры налічэнні ганарару для падатковай інспекцыі.

Святлана ЛАВЕЙКІНА.

Свет дзяцей у сваім сэрцы

Ніколі не трэба баяцца апазіцыі сваёй думцы, асабліва калі яна канструктыўная. Не трэба баяцца іншых меркаванняў! Памятаеце словы Ж.Піі-Сана: "Нама нічога сумнейнага за людзей, якія заўсёды пагаджаюцца з вамі — гэта тое ж самае, што размаўляць з рокам".

Галоўным у дзейнасці школы і кожнага педагога павінна быць творчасць і толькі творчасць.

Мне, напрыклад, здаецца дзіўным, што педагог-экспериментатар падчас застасця "невядомым" у сваёй роднай школе і ніякім чынам ён не заахочаваецца.

У дзейнасці педагога-творца заўсёды ёсць элемент эмацыянальнай "афарбоўкі", свайго асабаста бачання праблемы. І аўтаматычна ён не ўспрымае нават вядомыя, прыватныя часам і практычныя захады і метады работы настаўнікаў-наватараў. Ён хоча бачыць сябе ў свеце дзяцінства, адчуваць свет дзяцей у сваім сэрцы, сваё пачуццё і думка. Перад ім штодзённая павінна стаяць азораная ўсёй думкай, адчуваць свет дзяцей у сваім сэрцы, сваё пачуццё і думка. Перад ім штодзённая павінна стаяць азораная ўсёй думкай, адчуваць свет дзяцей у сваім сэрцы, сваё пачуццё і думка.

Мне здаецца, што залатым праміслам для творчага педагога павінна быць стварэнне канферэнцыі, кіраўніцтва новых ідэй, народжаных педагогічнай практыкай, творчых справаздач асобных настаўнікаў. Лепш, калі адміністрацыя пачуе за сябе па праву. "Рабі як я!" І яшчэ: добра было б, каб побач з творчымі справаздачамі настаўнікаў знаходзіліся прадметы творчасці іх даваданаў-вучняў. А гэта "доля" не толькі элітных гімназій, ліцэяў, але і самых звычайных школ.

Калі ў стаўленні настаўніка да дзіцяці мы ставім задачу "Не нашкодзі", то самому настаўніку трэба паставіць хача б сціпую задачу перад адміністрацыяй: "Не перашкаджай!" Часам адсутнасць пераход, неапатрэбнай апазіцыі — лепшая дапа-

давер творцы чуж. Як добра было б пачуць настаўніка: "Я Вам вельмі дзякую..."

Важным фактарам педагогічнай творчасці павінна стаць пастаянная, мэтазакранавая, сістэма работа з адоранымі дзецьмі. Яны — залаты фонд нашага народа, яго будучыня. Такіх адораных, таленавітых дзяцей таксама трэба заахочаваць. Гэта робіць Прэзідэнт краіны, гэта трэба рабіць у кожнай школе.

Хочацца пажадаць Міністэрству адукацыі сумесна з галі-

новым прафсаюзам распрацаваць новыя крытэрыі ацэнкі дзейнасці школ, педагогаў з пазіцыі прыярытэтных тэмаў творчасці. Трэба маральна і матэрыяльна заахочаваць настаўніка, і ў першую чаргу — за творчасць. Настаўнік жа — знакавая фігура нашага грамадства.

Міхал КАН, настаўнік вышэйшай катэгорыі Красненскай сярэдняй школы Гомельскага раёна.

За падлетка замовіць бы слова...

Адзілі сады, чакаем, калі заахочаваць жыва, а сабымі асветніцкай нівы рыхтуюцца да ўборачнай — наперадзе настаўніцкі з'езд. Пра яго набліжэнне — размовы ў школьных калектывах, на старонках нашай "Настаўніцкай". Шмат пытанняў, ёсць праблемы... Уздоўж і папярэж прапараванае новае народнай асветы, бо глеба будзе папярэжана, і ўжо далі ўсходы тая зерні наваці, што далі былі рупліўшымі, што мававалі іх для далейшага развіцця школы. І высновы відзючым: яны ў імкненні вучняў да ведаў, імкненні лаяці вучыцца ў вышэйшых і спецыяльных ўстановах. І гэта не выпадкова: вырае сабекова наш настаўнік, себці разумнага, добрага, творча асобнага выхавання вучня.

І тым не менш мне (я адуаў паўвека працы школе) хочацца звярнуць увагу на праблему, якая хвалюе школу, сям'ю, грамадства — праблему падлетка. Усе мы прайшлі праз гэты ўзрост, калі адчувалі прыліў энергіі, прагу да актыўнага жыцця, імкнуліся да спрадечнай мары — кутчэй стаць дарослым. Марыць

пра гэта і наш сучасны падлетак — даўгавязь жыва, а сабымі асветніцкай нівы рыхтуюцца да ўборачнай — наперадзе настаўніцкі з'езд. Пра яго набліжэнне — размовы ў школьных калектывах, на старонках нашай "Настаўніцкай". Шмат пытанняў, ёсць праблемы... Уздоўж і папярэж прапараванае новае народнай асветы, бо глеба будзе папярэжана, і ўжо далі ўсходы тая зерні наваці, што далі былі рупліўшымі, што мававалі іх для далейшага развіцця школы. І высновы відзючым: яны ў імкненні вучняў да ведаў, імкненні лаяці вучыцца ў вышэйшых і спецыяльных ўстановах. І гэта не выпадкова: вырае сабекова наш настаўнік, себці разумнага, добрага, творча асобнага выхавання вучня.

Паспрабуем устаіць і бацькі-выхавальнікі толькі развіццю бездапаможна рускамі, але знаходзіць трэзгія — настаўніцы. Пажы падлетак — гэта дзіця такога выхавання...

Мы гаворым пра садружнасць сям'і і школы — яна ёсць, але недастаткова — таму што абмяжоўваецца ў большай меры толькі словамі, а не практычным дзеяннем. Дзе той падлетак, што сумесна з сям'яй задумалі і робіць штоцкі практычныя, карысныя? Хіба што даца, але многія падлеткі нават не ведаюць, дзе яна і ведаць не жадаюць.

Уладзімір КАРАЛЬКОЎ, ветран вайны і працы, выдатнік асветы БССР, СССР.

Арганізаваны адпачынак — толькі ў чэрвені

Арганізаваны адпачынак алачымі — гэта адна з задач арганізацыі, якая павінна быць у кожнай школе, чым выпускнікі і ўступныя экзамены.

Паўназначны адпачынак алачымі школьнікаў забяспечыць, бадай, кожнаму, чым гарадскі. Да бабці ў вёску не адправіш — яна часцей за ўсё побач; пудэаку ў летнік амаль не бывае — хіба адзінікі змогуць разлабіць. Бацькі, дзіця, дзе хочацца... Каб тронкі аблегчыць хлопцам і дзяўчыцам, у Віцебскім раёне "стартавала" першая змена ў школьных дзённых летніках. У іх змогуць правесці першы месяц лета 810 дзяцей самаго рознага ўзросту — ад 7 да 16 гадоў. На харчаванне кожнага дзіцяці выдзяляецца 979 рублёў у дзень. Прадугледжаны толькі снадчэнне і абед, але і выдана вітамінаў. Бацькам прыдзецца заплаціць за пудэаку ўсяго 10 працэнтаў за пудэаку ўсяго 10 працэнтаў, а шматлікім сем'ям, па разніцы бацькоўскага камітэта, могуць быць выданыя ад палаты наогул. Сабраныя грошы пойдзю на арганізацыю культурнай праграмы.

Акрамя 16 дзённых, будуць адкрыты два крутастатныя летнікі: адзін — для дзяцей-сірот пры Янавіцкай бальніцы і спартыўны — у Лукашэўскай гімназіі. Але самым цікавым абабе быць алачымі ў ваенна-спартыўным летніку "Гвардзеец", арганізаваным па традыцыі на базе вайскаўскай часткі "Баравуха-1" пад Паліскам.

Не сакрэт, што добра арганізаваны адпачынак дазваляе не толькі палепшыць здароўе дзяцей, але і пазнаць дзіцячых траўматызм і злачынства. На якіх жа, з-за фізічных выжываў, не ўдасца забяспечыць адпачынак на ўсё лета. Толькі ў чэрвені і пачатку ліпеня амаль пятай часткай з 5000 школьнікаў раёна, не ўлічваючы выпускнікоў 911 класаў. Далей алачымі дзяцей ляжа цалкам на плечы бацькоў.

Святлана ЛАВЕЙКІНА.

Падрабязнасці для "НГ"

"Тут мае карані"...

Так сказаў на сустрэчы са студэнтамі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта Міхал Каплан, прэзідэнт універсітэта Парыж-І — Пантэон — Сарбона.

Шэсць гадоў цеснага супрацоўніцтва звязваюць БДУ ў прэзідэнта еўрапейскай навуковай установы — Сарбонскага ўніверсітэта, гісторыя якога выдзі адлічана з XIII стагоддзя. Для студэнтаў БДУ сёння ўжо не праблема атрымаць дыплом універсітэта, які знаходзіцца ў самым романтичным горадзе свету — Парыжы. І не абавязкова рэгулярна наведваць яго — дастаткова добра вучыцца ў адным з яго філіялаў — на франкамоўным аддзяленні Інстытута кіравання прапарыяментамі (Парыж-І — Сарбона-І), што існуе ў БДУ.

У рамках свайго навідаўнага візіту ў Мінск прэзідэнт Сарбонскага ўніверсітэта Міхал Каплан ахвотна сустракаўся як са студэнтамі, так і з выкладчыкамі БДУ. Свай візіт ён тлумачыў не толькі пачуццём абавязку перад партнёрамі, але і цікавасцю вучонага, для якога працэс пераходу нашай краіны ад старой эканамічнай мадэлі да новай вельмі пазнавальны.

"У нашым універсітэце выкладаюцца трансфармацыйныя працэсы ў эканоміцы краін Усходняй Еўропы. А міжнароднае супрацоўніцтва і абмен студэнтамі дае нам магчымасць падрыхтаваць спецыялістаў для работы з прапарыяментамі Усходняй і Цэнтральнай Еўропы. Акрамя гэтага мы заахочым у супрацоўніцтве паміж вучонымі нашых дзяво краін, якое дазваляе французам зразумець змены, характэрныя сёння для Беларусі", — заўважыў Міхал Каплан.

На сваіх сустрэчах ён падрабязна расказаў аб Сарбонскай універсітэце — пра яго структуру, асаблівасці навуковай, фінансаванна. У сценах Парыжскага ўніверсітэта

шаблоннасці, стэрэатыпу мыслення, які ўжо наладзіўся.

Творчая дзейнасць мае сваёй перадаумовай актыўнае ўцягненне ў гэты працэс і настаўніка, і вучня. Для настаўніка няма і не можа быць універсальных метадаў. Сучасныя інвацыяныя педтэхналогіі даюць магчымасць настаўніку вар'іраваць захады і метады навування, уносіць у іх кожны раз элемент навізна, па-свойму інтэрпрэтаваць свае вядомыя і выкарыстоўваць іх у сям'і з вучнямі.

Мне здаецца, што залатым праміслам для творчага педагога павінна быць стварэнне канферэнцыі, кіраўніцтва новых ідэй, народжаных педагогічнай практыкай, творчых справаздач асобных настаўнікаў. Лепш, калі адміністрацыя пачуе за сябе па праву. "Рабі як я!" І яшчэ: добра было б, каб побач з творчымі справаздачамі настаўнікаў знаходзіліся прадметы творчасці іх даваданаў-вучняў. А гэта "доля" не толькі элітных гімназій, ліцэяў, але і самых звычайных школ.

Калі ў стаўленні настаўніка да дзіцяці мы ставім задачу "Не нашкодзі", то самому настаўніку трэба паставіць хача б сціпую задачу перад адміністрацыяй: "Не перашкаджай!" Часам адсутнасць пераход, неапатрэбнай апазіцыі — лепшая дапа-

наведвацца 38 тысяч студэнтаў па розных напрамках — эканаміка, права, менеджмент, мастацтва, педагогічныя навуки, гісторыя і г.д. Навучаюцца студэнты 1100 выкладчыкаў, з іх 250 прафесараў. 12 аддзяленняў універсітэта займаюцца навуковымі даследаваннямі. Навучаюцца ў Сарбоне вядзючы на вельмі высокім узроўні, што, безумоўна, прычына сроду студэнтаў з усіх кантынентаў.

Супрацоўніцтва звязвае Сарбонку больш як са 100 ўніверсітэтамі свету, ад кожнага з якіх яна бярэ, паводле слоў прэзідэнта, штосці новае, цікавае і сама ахвотна дэлеці на сваім вопыт. Кожны факультэт універсітэта — гэта самастойная адзінка, са сваёй спецыфікай і асаблівасцямі, хоць і фінансуюцца цэнтралізавана Міністэрствам адукацыі Францыі. Але ёсць у факультэтаў і сваё матэрыяльнае рэсурсы, якія яны набываюць самастойна, заключваючы розныя дамовы з прапарыяментамі на навуковыя і іншыя даследаванні.

Дарчы, студэнт універсітэта Сарбона таксама атрымлівае стыпендыю, узровень якой залежыць ад даходаў бацькоў (мінімальнае роўна 10 тысячам франкаў у год). Мінімальнае заробатнае плата ў Францыі роўная 72 тысячам, зарплата прафесара складае дзве "мінімалкі".

Многіх студэнтаў нашай ВУН цікавіла, ці лёгка стаць студэнтам такога прэстыжнага ўніверсітэта. Для гэтага трэба ўсёго толькі закончыць пастяхова гімназію і набыць патрэбную колькасць балаў пры сучасным дэдаванні. Але вучыцца значна складаней. І не толькі з-за платы за навування, — яна, дарчы, невысо-

Антанія ПЯТРОВА.

мудрасці і пазіі барысаўскага паэта А.В.Пашоўч. На чарговым уроку паэзіі Ала Васільеўна расказала пра сваю новую юніу для дзяцей "Вітэ-шалунішкі". Свае вершы працягвала Воляга Мінчанка. Дзючунка хвалілася, але Ала Васільеўна падбавярыла яе, і голас маленькай паэтыкі загучаў больш упэўнена.

Зашкавіла юнкіроў сустрэча з настаўніцай польскай мовы Ірынай Паўлаўнай Сакавец, якая пазнаёміла іх з культурай Польшчы, яе паэзіяй, кампазітарамі, вучонымі. Яна падавала гурткушам карту Польшчы, юніу пра гэтую краіну і на развіццё усіх сфатрафавава.

На працягу года юнкіроў выпускалі сваю насценную газету "Голас юнага карэспандэнта".

Дзеці пазналі асновы журналістыкі, навучыліся пісаць рэпартажы, нарысы, апавяданне, фельетон, гумарэску. Юнкіроў вучыліся прадаваць, любіць сваю справу, спасыгаць азы сваёй будучы, далёка не самай лёгкай прафесіі. Усе цікавыя людзі, з якімі яны сустракаліся, неслі ім новыя веды і зарад станоўчай энергіі. Думам, што ўся гэтая работа не была дарэмнай, у глыбінні душы кожнага засталіся добрая памяць і агеньчык надзеі.

...І вось апошнія заняці, падводзім вынікі. Самым актыўным — Воляга Мінчанка, Яне Буйко, Аліне Вашкевіч — уручаны пахвальныя граматы.

Святлана СМОЛІСКАЯ, кіраўнік гуртка юных карэспандэнтаў, Барысаў.

"Севастопальскі вальс" аб'ядноўвае моладзь

У сярэдзіне лета ў Севастопалі ўпершыню пройдзе Міжнародны фестываль "Севастопальскі вальс-2001".

Разам з танцавальнымі калектывамі з Украіны, Расіі, Грузіі, Малдовы, іншых дзяржаў да ўдзелу ў фестывалі запрошаны таксама прафесійны Беларускі федэральны танцавальнага спорту.

Праграмай фестываля прадугледжана правядзенне індывідуальных і камандных конкурсных паказоў, у якіх сваё майстэрства прадэманструюць танцоры розных узроставых катэгорыяў (ад 7 да 25 гадоў). Гледачоў чакаюць гала-канцэрты з удзелам такіх вядомых творчых калектываў як Севастопальскі тэатр танца, Ансамбль песні і танца Чарнаморскага флоту Расійскай Федэрацыі, Ансамбль песні і танца ваенна-марскіх сіл Украіны.

Для правядзення фестываля "Севастопальскі вальс-2001" рытуецца спецыяльная сінчэная пляцоўка пад акрытым небам, якая будзе размяшчацца на тэрыторыі гісторыка-архітэктурнага комплексу севастопальскай Графскай прыстані. Адна з асноўных мэтаў гэтага мерапрыемства — узмацненне дружбы паміж маладымі людзьмі розных краін. А пераможцы і лаўрэаты фестываля будуць узнгароджаны спецыяльнымі дыпломамі і прызамі.

Дарчы, "Севастопальскі вальс-2001" плануецца праводзіць штогод у ліпені.

Святлана МАКАРАВА.

У Халопеніцкім дзіцячым доме

Ім тут весела і ўтульна

Цікава і весела жыццё выхаванцаў Халопеніцкага дзіцячага дома. Толькі за два месяцы для дзяця было праведзена больш як 10 выдзельненых мерапрыемстваў, сярод якіх — вечар адпачынку, КВЗ, конкурс-аглед "Самы ўтульны пакой", тыдзень правых ведаў, "Дарожныя знакі" — нашы сабры", конкурс праграма "Ало, мы шукаем таленты", выстава творчасці "Дзіцячыя фантазіі", літаратурна-музычны гасцінак "Кананне з перамога погляду", тэатрызацыяна відэахвіла "Васёлы кірмаў" і г.д. Вучнёўскі савет і наменскі дырэктар па выхаванні Аляксандра Аляксееўна Гінінкі робяць усё для таго, каб дзеці-сіроты кутчэй адаптаваліся і прывыклі да жыцця ў інтэрнацкай установе.

Захапляюць сваім майстэрствам

Аляксей Лінінкі, Аляксандр Жаваранак, Аляксей Красненіч — лепшыя танцоры, спевак і спартсмены дзіцячага дома. У школьных конкурсах, раённых аглядах мастацкай самадзейнасці, абласным фестывалі "Васёлы карагод" юнкі заахочым аўдыторыю сваім выканалам майстэрствам. "Пасля дзевяці класаў мы збіраемся ісці ў ПТВ № 62 будучаго Барысава, бо ў гэтым ПТВ вучыць не толькі будучы будучыню, але там выдатна арганізавана мастацкая самадзейнасць.

Гутары
Уладзімір Бяляшук

“Пад сюзор’ем Дзевы” — так называецца шоу-балет, у якім заняты гомельскія школьніцы Оля Кабасва, Каця Стэпик, Лена Пінжэліна і Ірына Аўчынікіна (на здымку). Пасля васьмі гадоў заняткаў танцамі ў гарадскім Доме культуры для глухих яны збіраюцца прадоўжыць выступленні на сцэне, стаць прафесійнымі танцоўшчыцамі.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.

Незвычайны канцэрт

Незвычайны канцэрт адбыўся ў Дзяржаўным педагагічным універсітэце імя М.Танка. Са сцэны гучалі музычныя творы студэнтаў. Але не Акадэмія музыкі і нават не музычна-педагагічная факультэта, а факультэта пачатковых класаў з дадатковай спецыяльнасцю “Музыка”. (“Музыка” з’яўляецца на факультэце другой, не асноўнай спецыяльнасцю). На факультэце паступаюць дзяўчаты і юнакі з рознай музычнай адукацыяй — і тыя, хто мае за плячыма 2-3 класы музычнай школы або студый, і тыя, хто скончыў музычную школу.

На канцэрце прагучалі 25 музычных кампазіцый для розных інструментаў (домбры, баяны, пымбалаў, трыбкі) і вальсыны са сучаснасцю — песні і рамансы ў выкананні аўтараў ці іх аднакурсніцаў. Праграма была цікавай і разнастайнай. Сярод найбольш удалых кампазіцыйскіх работ вылучыліся рамансы “Восеньскі дым” Таціяны Жданавой (вершы аўтара), “Восеньскі дым” Юліі Ціханавой (на словы М.Цвятаевы), “Хотел бы в единное слово” Надзеі Хвядэчн (на вершы Л.Мей), а таксама дзіцячая жартлівая песенка “Незвычайная сустрэча” Юліі Вермейчук.

Запомніліся слухачам фартэп’яністай гэсы Аляксандра Полад, Святланы Кузьміной, Марыяны Гор, п’еса Наталі Вайтовіч для двух цымбалаў “Сярэбраная раса”.

Важна, што ўсе творы не толькі выкананы, але і пісьменна запісаны, што дае магчымасць ужо другі раз выдасці сілавую фактэста зборнік студэнцкіх сацыялізмаў.

Атрымала ўвесь гэты творчы працэс, які стаў часткай навуковай дысцыпліны “Гармонія”, дацэнт Дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М.Танка, вядомы беларускі кампазітар Марына Марозавя. “Творчасць на ўроках гармоніі” — так яна называе гэты працэс. І сапраўды, дзякуючы асабівай, творчай метадыцы складаны і праймае прадмет становіцца цікавым, даступным. А галоўнае, у будучай педагагічнай дзейнасці студэнтаў ён можа мець практычнае выкарыстанне.

Марына Марозавя — творчы, актыўны чалавек. Сярод не набыткаў як кампазітара — сачыненне сімфанічных твораў, рамансаў, інструментальных і рэс. Выдавецкая фірма “Кабучэ” заахвочвае іх працу на трыма дзяскамі кампазітара: адзін з іх — з эстраднай музыкой, другі — “Спеваць жанчыны”, з рамансавай лірыкай, трэці — з сімфанічнай музыкой. Адначасова кампазітар дапамагае студэнтам творча прайсці шлях. Гэтым больш, што асабівы прынцып педагагічнага майстэрства, гэтакасава, што сёння самым актуальным з’яўляецца пытанне аб фарміраванні ў ВНУ будучага настаўніка музыкі як асобы творчай.

Марына Марозавя распрацавала аўтарскую метадыку выкладання гармоніі. Вынікі выкарыстання гэтай метадыкі яна мае магчымасць назіраць ужо не адзін год. Першы эксперымент быў праведзены ў 1991 годзе. Тады яго падтрымаў адзін толькі рэктар педагагічнага ўніверсітэта Леанід Міханавіч Ціханавы, які заўсёды вітае ўсе новае і цікавае. Да Марозавой як педагага прыязджаюць з розных куткоў Беларусі, яна дзялілася секрэтамі свайго педагагічнага майстэрства ў Цярнопалі (Украіна), Кельце (Польшча).

Калі ў Маскве і Пецярбургу яшчэ толькі задумваюцца над праблемамі метадыкі выкладання гармоніі ў педагагічных ВНУ, дык у нас яна ўжо вырашана. Марына кампазітара і педагага Марына Марозавя ідуць далей — стварыць клас кампазіцыі ў педагагічным універсітэце імя М.Танка для ўсіх талентавітых студэнтаў, якія жадаюць атрымаць другую творчую спецыяльнасць. Марына Гендальска пераканана, што сёння самым актуальным з’яўляецца пытанне аб фарміраванні ў ВНУ будучага настаўніка музыкі як асобы творчай.

Таціяна МУШЫНСКАЯ, рэдактар аддзела музыкі часопіса “Мастацтва”.

“Жадае ўсё ж настаўніца стаць...”

Успамін настаўніцы
(Урывак)

Ішлі гады, яна ўжо выпускніца, Зайнік звонко апошні самы раз. Дзяцінства мара, быццам бы зарніца — Яна жадае ўсё ж настаўніца стаць. Заплюшчыць вочы, а прада ёю — школа, і быццам бы ідзе на свой урок і шпэчка ў ішчы ўсе адныя ж словы: “Настаўніца, аднакі і званок”. І вось дзяўчынка, вучаніца тая, Працуе ў школе, вучыць там дзяцей. Цілер ужо яна немаладая, Успамінае сёння ўсё часцей Дзяцінства. А яго не затрымаеш. Услед не зможах крыкнуць: “Пачакай!” Адакс кароткі толькі атрымаеш — Самотны кліч: “Бывай! Бывай! Бывай!”

Дзіяна МАМАЙКА.

Спаборнічалі юныя інспектары ДАІ

Напрыканцы мая піякерскі летнік “Крыніца”, што на Гродзеншчыне, быў перапоўнены — прыходзілі дзеці на 29-ы рэспубліканскі злет атрадаў ЮІР (юных інспектараў руху).

У спаборніцтве прынялі ўдзел восем каманд, у тым ліку атрад ЮІР з Расіі (Краснадарскі край).

Новым этапам спаборніцтва для дзяўчак каманд сталінай вобласці было вадзіцельнае на веласіпедзе па маршруту, незвычайна для ўдзельнікаў. Трэба было праехаць, не парушаючы знаках, выстаўленых на маршруце. Улічвалася і час праезду.

Каманды з Мінскай вобласці занялі прызавыя месцы. Ва ўдараўтай барашбе каманда з Кішка заваявала першае месца, а каманда 189-й школы Мінска (Ленінскі раён) — трэцяе. Другое месца падзялілі каманды Брэскай і Гомельскай абласцей.

Трэба адзначыць каманду сяродняй школы № 189, якая на этапе аказання першай медыцынскай дапамогі не было роўных. Дзеці паспяхова справіліся і на ішчыных этапах, каб назваць іх імёны. Гэта Каця Свірыдава, Надзя Мікалаева, Каця Фядорчык, Ягор Алявінскі, Саша Жаўняк, Іра Бравава, Дзіяна Ялініцкі, Ягор Шышын.

Гэтая каманда была таксама першай у інструктыўна-метадычным летніку ў Звянігардзе, куды яны былі запрошаны міжрэгіянальнай дзіцячай юнацкай грамадскай арганізацыяй “Маладое пакаленне Масквы”.

Міхаіл ЛАГУН.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі — 36-41-55; ВУН і тэхнікумаў — 36-44-25; прафгэадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

ЛІДЗІЯ Сяргеўна ў чаканні аўтобуса да касцей прамерзла ў сваёй падбітай ветрам куртачцы. Ды і якая там куртачка! Сама сшыла сабе з плашча дачкі. Добра, што памеры адзення адпавядаюць. Можна з кароценкіх Аленіных сукенак сшыць блузку. Дадзілася і бялізну дапоўніць за дачкой-студэнткай. А што зробіш, на настаўніцкую зарплату асабліва не прыбярэся. Шкада, што абутак даччын ёй не падыходзіць.

“Цыфу ты, старая дурніца, чаго вярэш, гэта ж дзякуй Богу, што не падыходзіць абутак. Калі ў цябе адна нага карэйшай за другую на чатыры сантыметры, то цяжка чакаць, што табе падыходзіць чыс-небудзь туфлі... — разважала пра сябе жанчына. — Голдзе, якія дрэвы ў скверку. Ліпы яшчэ ўсе заленыя, толькі дзе-нідзе жоўты лісточак выглядзе. Ну проста як трышчавігалавыя маладзіцы, якія зрабілі завіўку з меправаннем. У бярэзак ужо жоўтае ліства шмат. Яны — як дамы балзакаўскага ўзросту: шавялора яшчэ пыльная, але гады ўжо кінуты шчодрай рукой сіняе пасмы. А дужыя, каржакаватыя каштанчыкі як лысыя мужчыны: зверху ўсё лісце асыпалася, толькі нізку кроны яшчэ трымаецца стракаты набор парудзелага ліства. М-да, наглыбленне ў прыроду не велікі лапамаса...”

Халадна. Скрозь стары парасон часам прасочваюцца кропелькі вады. Лідзія Сяргеўна ў каторы раз з Лідзеяй Гілянава ў дарогу. Фары легкавых аўтамабіляў адлюстраваліся ў промнях, і залёк дзавалася, што вёс, ён, доўгачаканы аўтобус, сагрэты дыхамнем пасажыраў і надзеяй хутчай апынуцца дома.

— Лідэчка, гэта ты?
Лідзія Сяргеўна азірнулася, голас падаў ёй знаёмы.
— Андрэй?

Нібы гарачым летам дыхнула ёй у твар тая далёкая вясна. Яе дзяцінства вясна...

Ліда талы пасля заканчэння педвучлішча працавала ў сельскай школе. Усё жыццё, усе памкненні маладой настаўніцы былі звязаны толькі з працай. Яна з радасцю і веліч старанна рыхтавалася да ўрокаў, кожны дзень займалася дадаткова з аднакурсніцамі. Лідачка хадзіла разам са сваімі першакласнікамі ў лес, на рэчку, на луг. Там яна чытала дзіцям вершы, расказвала казкі. Часам яны ўсе разам прыдумвалі вясёлыя казачныя гісторыі пра лясных жыхароў, наладжвалі прыдуманыя імі самімі свята: “Імяніны зайчанкі”, “Свята бярозкі”, “Дзень нараджэння елчкі”.

Маленькі дружны калектыў сельскай школы прыняў маладую настаўніцу прыязна. У школьным свеце бяззвончым і шчаслівым быў кожны дзень Лідэчканага жыцця.

А потым прыйшоў май... Ах, які вылаўся май у тым годзе! Так шчодра, так ачайна цвіў бэз. Сяло проста птанала ў моры кветак усёй асенняй лівонага.

Лідзіны першакласнікі прыгаршчаны сымалі ёй на стол пяціпалесткавыя кветачкі бэзу — “шчасце”. Ад усяго дзіцячага сэрца жалалі сваёй любімай настаўніцы шчасця. Яно прыйшло да Лідэчкі, вылінае і нечаканае. Да яе кватэры гаспадыні завітаў пляменнік Андрэй з суседняга сяла.

— Чаму вы ніколі ў клуб не прыходзіце? — Андрэй глядзеў на Ліду і ласкава ўсміхаўся.

— Няма калі, — апусціўшы вочы, Лідэчка спрабавала прашчыгнуць у свой каліт. Аднак хлопцэ загараўлі ёй дарогу.

— Я запрашаю вас сёння ў кіно. Фільм, кажуць, замайны.

Вечарам ён зайшоў за Ліду. Пасля кіно яны доўга гулялі па вуліцах. Лідачка раптам заўважыла, што неба над сямом дзівосна зорнае. А бэз пахне так моцна, што п’яніцца і кружыцца галава.

Дзяўчына проста захлыналася ад шчасця, захалення і кахання, якія перапліняліся ў ёй. Днём — любімым першакласнікам, вечарам — спатканні з Андрэем. Ён часта зрываў іх на гронкі бэзу і, смеючыся, асыпаў Ліду патокам кветак.

— Глязі, вось ператваруся ў бэз, як німба Сірынга, — шчасліва бэз, як німба Сірынга, — шчасліва

дзяўчына проста захлыналася ад шчасця, захалення і кахання, якія перапліняліся ў ёй. Днём — любімым першакласнікам, вечарам — спатканні з Андрэем. Ён часта зрываў іх на гронкі бэзу і, смеючыся, асыпаў Ліду патокам кветак.

— Глязі, вось ператваруся ў бэз, як німба Сірынга, — шчасліва бэз, як німба Сірынга, — шчасліва

На жыццёвых скрыжаваннях

Халодны вечар

Верасень летась выдаўся цёплым, сонечным, а з першага кастрычніка, нібы прымерэваючыся да календара, восень трыяла заняла свае пазіцыі. Зацвершваў дождж: аднастайны, самотны, халодны.

ва смяялася Ліда.

— Не трэба мне німфы, я цябе кахаю! Усё жыццё на руках націсь буду, — Андрэй падхапіў Лідачку на рукі.

“Любая!” — “Любы мой!” Густы пах бэзу, кружыцца галава, і няма ні “ўчора”, ні “заўтра”, толькі непартурае “сёння”, “цяпер”, яго гарачыя вусны, ласкавыя рукі...

Так, пыльна-адчайна цвіў бэз той вясной...

Лідэчка не заўважала, што раней дзіцячымі і гаварка гаспадыня стала больш маўклівай, паглядвала на кватэрагніт кося. Дзяўчына ўвогуле нікога не заўважала вакол, ног не адчувала пад сабой ад нечаканага і вылінага шчасця.

У чэрвені Ліда паехала здаваць экзамены на завочнае аддзяленне інстытута, потым — да маці. Яна праз дзень пісала Ан-

раўшыся смеласці, Ліда спытала пра яго ў гаспадыні.

— Ты вёс, што, дзяўчынка, пра Андрэя забудз, — гаспадыня глядзела суроа. — Жоніцца ён. Ужо і дзяўчыну засваталі. Прыгожому, здаровому, не інваліда. Не крыйдуй, але ты яму не пара.

У той жа вечар, пакідаюшы ў чамадан свае рэчы, Ліда назавусёды паехала з сяла.

А потым... Ну што потым. Мама, калі пра ўсё дзавалася, нават уздрадавалася. Усплакнута, прада, а потым сказала: “Ну што ж рабіць, дачушка, замуж цябе наўрад ці возьме хто талковы. А так — будзе ў цябе дзіця, будзе для каго жыць”.

Мама мела рацыю. Увесь свет — у акне, усё шчасце, радасць, мэта і сэнс жыцця — Аленка. Так што Лідзія Сяргеўна не ўспамінала Андрэя з крывдай,

яна нават была яму ўдзячна за сваё кароткае “бэзаванне” шчасце.

І вось, трэба ж, больш як дваццаць гадоў мінула, а яны раптам сустракліся ў халоднай золці вечар на паўштучым прыпынку.

— Лідэчка, а я проста вачам сваім не паверыў, — Андрэй глядзеў на яе сумна і... ласкава. — Лідэчка, усё жыццё ты ў мяне як рана на душы. Талы ж ніводнага пісьма я ад цябе не атрымаў. А тут цяжка прыкашлі, канверт з тваім лістом тычкае, палюбуўся, маўляў, што твая красуня піша. А ў пісьме выходзіць тае белым: “Не патрэбен мне ваш пляменнік-невука, і замуж выходзіць тае гарадскога і адукаванага”. Ну, я здурю, згараю, як вы назіта табе і ажаніўся. Потым у тэхнікума паступіў, быццам даказваў табе хачу, што я не невука. Сямейнае жыццё не велікі складвалася. Увесь час ты сыходзілася, то разыходзілася. Забыць цябе ўсё жыццё не магу. Гэта ўжо я потым зразумеў, што не магла ты так напісаць. А летас перад смерцю цябе прызналася мне, што гэта яна з майёй будучай жонкай пісьмом нібыта ад цябе напісала. А мае і твае пісьмы яе кума-нашталёнка перахоплівала. Дурніцы старыя, шчасця яны мне хачелі...

А ты як жыўся, Лідэчка? Ці шчасліва ты?

— Пачакай, Андрэй. Я нават не ведаю, што табе сказаць. Вось табе мой тэлефон, пазвані як зможа. А я павіна ўсё абдумваць. Прабач, Пакуль я да размовы з табой не гатова. Зані!

Лідзія Сяргеўна таропка ўскочыла ў аўтобус.

Доўга яна сядзела дома ў глыбокім роздуме. Так нічога і не вырашыла. Голдзе, пераначуем, болей паучым.

Сёння быў такі дажджлівы дзень і халодны вечар. Можна, заўтра выйгнэ сонца?

Галіна КАПЕЦКАЯ,

настаўніца гімназіі.

Светлагорск.

Цікава ведаць

“Жалезны чалавек” жыве ў Наваполацку

Супермарафонец Сцяпан Шалаеў — пераможца першага міжрэгіянальнага прабега на 1000 км, што праходзіць ішчы задоў тэму ў Адакс. Вынік яго фенамэнальна — 9 сутак 12 гадзін 58 хвілін. І — рэкорд Беларусі. Праз чатыры гады на гэтай жа дыстанцыі ён паленіць свой вынік на тры гадзіны. І да гэтага часу не знайшоўся ў рэспубліцы смельчак, гатовых памазацца з наваполацкім супермарафонцам.

...Мы сядзім са Сцяпанам Сцяпанавічам у адным з кабінетаў гарадской гімназіі, дзе ён выкладае спекур для школьнікаў па здаровым ладзе жыцця. Перада мной — вялікая горка спартыўных медалёў рознай пробы. “Вось дык такі!”, — здзіўляюся ўголас. А Шалаеў заўважае: “Не для пахвальбы паказваю іх вам. А каб павесілі ў тое, пра што я расказваю”.

На рахунку Сцяпана Шалаева — 101 марафон і 95 звышмарафонаў. Сярод апошніх — самыя розныя дыстанцыі: “соткі”, “двахсоткі”, 24-гадзінныя і 12-гадзінныя прабеі, дзе тысячакіламетровыя дыстанцыі, мноства ішчы шматкіламетровых прабегаў на мясцовых спартыўных і чэмпіянатах Беларусі, Еўропы і на міжнародных турнірах. Дарэчы, у мінулым годзе на дзвядцятым маскоўскім марафоне свету Сцяпан Шалаеў аднавіў свой сааасаблівы дзвухіны юбілей — ад яго гэта быў дзятый маскоўскі марафон і соты — у жыцці. Але гэтага ніхто, акрамя яго, не заўважыў.

Але самым галоўным медалём супермарафонца аказваўся не залаты, а імяныны, зроблены са спецыяльнага сплаву, які ўручаецца людзям, уластоеным званню “Жалезны чалавек”. Такія спартсмены праходзіць велікі сур’ёзныя выпрабаванні, прымаючы ўдзел у спаборніцтвах па класічным трыатлоне. Што гэта такое? Прэтэндэнт павінен праплыць 4 км, праехаць на веласіпедзе 186 км, нарэшце, прабегчы марафонскую дыстанцыю. Без сну і апачынку. І, галоўнае, дайсці да фінішу. Сцяпан Шалаеў дайшоў. Прычым дайшоў доўжыч, бо доўжыч ўдзельнічаў у такіх іспытах. І стаў дзючы “Жалезным чалавекам”. Адзіным у рэспубліцы.

Увогуле толькі на спаборніцтвах С.Шалаеў прабег каля 20000 км, а калі дадаць яшчэ тыя, якія штодзённа накручвае на шматдзінных трэніроўках, то, паводле падлікаў самога бегуна, наш “шары” ён абегнуў ужо чатыры разы. Слабо?

А ішчы пытанне “на засыпку”. Як вы лічыце, ці дастойны гэты “жалезны чалавек” за свае дзясцінае сіплага звання “Майстар спорту Беларусі”? Ду-маю, адказ можа быць толькі адзін. І нават піль гадую таму былі падрыхтаваны дакументы для прысваення яму гэтага звання. Да гэтага часу знаходзіцца яны недзе пад сукном у Федэрацыі лёгкай атлетыкі. Ну, няма ў нас у рэспубліцы класіфікацыі для супермарафонца, у адпавед-

насці з якой яму можна прысвоіць майстра спорту... Ці ж не парадокс? Ён — член элітарнага клуба бегуноў, адзіны на Беларусі майстар спорту ветэранаў... Расіі. Яшчэ адзін парадокс.

Дарэчы, па маім назіраннях, жыццё самога Шалаева і складаецца з такіх вёс парадоксаў.

На рахунку Сцяпана Шалаева — 101 марафон і 95 звышмарафонаў. Сярод апошніх — самыя розныя дыстанцыі: “соткі”, “двахсоткі”, 24-гадзінныя і 12-гадзінныя прабеі, на мясцовых спартыўных і чэмпіянатах Беларусі.

Хлопчык са шматдзетнай сям’яй з глухой беларускай асёкай, што ў Полацкім раёне, і — супермарафонец з сусветным імем! Асновы спартыўнай вытрымкі і трываласці ён спастаіў у мясцінах вельмі аддаленых: разам з маці жыў у 180 км ад Сігетыркута. Паехаўі ўслед за маці і бацькам, якія асэлілі ў 1947 годзе ў лагер за тое, што ў гады другой сусветнай вайны трапіў у палон да фашыстаў. Першыя лыжы і канькі — самаробы з дэравянаш. Пасля вяртання на радзіму ў 1952 годзе заняўся бегам. “Дабегаўся” да таго, што пасля школы “ўбег” з лому ў Кіеўскае танкавае тэхнічнае вучлішча. Потым — служба ў ралдах Узброеных Сіл, вучоба ў Куйбышаўскім авіяцыйным інстытуте, пасля заканчэння якога працаваў у вядомым канструктарскім бюро Капалаева. Ён, “невязны” (такімі былі ўсе супрацоўнікі бюро), захаў сваімі рукамі дакручаны да егіпецкіх пірамід. І паехаў у круі.

З 1974 года Сцяпан Шалаеў жыве ў Наваполацку, працуе старшым навуковым супрацоўнікам у політэхнічным інстытуте. Кандыдат тэхнічных навук. Сёння выкладае спекур па здаровым ладзе жыцця ў школах горада.

Ішчы студэнтам інстытута заахвочвае спартыўным арыентаваннем, літаральна за тры месяцы трэніроўк заду на першы разрад. Выканаў нарматывы кандыдата ў майстры спорту. І ўжо калі стаў навапалацкім, прыняўі ўдзел у чэмпіянаце Саюза па спартыўным арыентаванні ў Маскве. Было гэта ў 1983 годзе. Выступаючы на спаборніцтвах, выпадкова даведася, што літаральна праз некалькі дзён тут жа павінен адбыцца

першы маскоўскі марафон. Чаму б не рызыкнуць? Ё рызыкнуў. А дзе марафонскае дыстанцыя, там і магчымасць правесці сабе на большае. Так усё і пачалося.

У яго скарбонцы — розныя дыстанцыі. Не хапае пакуль 1000 міль. Заваяваў іх — наступная задача супермарафонца.

Вядома, каб быць настайна ў форме, патрэбныя трэніроўкі, спецыяльнае харчаванне. І эню пошук. Даследаванні, рэзервовыя магчымасці чалавека. Гэтым і займаецца ў апошнія гады Сцяпан Сцяпанавіч. Ці паверыце, але супермарафонец Шалаеў харчуецца кашамі і салатамі з агароднін. Аказваецца, тыя ж акіяныя крупы даюць трываласць, а вясё — моц, што так неабходна на доўгіх дыстанцыях. Як я, прабачце, спаць на бегу? Мы ў агульных рысах ведаем пра медытацыйнае сядзенне. А чаму б не паспрабаваць на бегу? І Сцяпан Шалаеў на сабе ў чарговы раз праводзіць даследаванні, спрабуючы медытаваць на бегу...

Вывучае псіхалогію, дыялагію, займаецца аэрауляцыяй, заахвочвае курсы народнай медыцыны, парапсіхалогіі, экстрасэнсорыі, камічнай медыцыны. Вынаходзіць уласныя бальзамы і мазі, якія вырочваюць яго на супермарафонскіх дыстанцыях.

Такім чынам, крок за крокам Шалаеў на ўласным арганізме займаецца даследаваннем рэзервовых магчымасцяў чалавека. Есць і веды, назапашаны багаты вопыт, які можа спартыўніца людзям. Але... Гадоў пяць таму жонка Сцяпана Сцяпанавіча нават напісала ліст да кіраўніка дзяржавы, дзе расказала пра феномен Шалаева, пра яго магчымасці і веды, якія можна на выкарыстоўваць на карысць грамадства. Прышоў адказ. Але ад былога старшні Наваполацкага гарвыканкома М.Казлова. І з прапановай “падыліцца гэтым вопытам з маладымі таварышамі”. Ціто Сцяпан Сцяпанавіч ішчы і робіць, праводзячы ўрокі ў школах...

Дарэчы, у сям’і Шалаевых ёсць яшчэ адзін звышмарафонец — яго жонка Ліна. Захваленне мужа перарасло ў сямейнае. У яе на рахунку вёсем марафонаў і тры сутачныя прабеі. Яна — адзіная жанчына ў рэспубліцы, якая ўдзельнічае ў сутачных прабегках. А сям’я Шалаевых — другая пара былым Саюзам (пасля Узладзіра і Тамары Мірэлініных з Варонежа), на рахунку якіх і сутачныя прабеі.

— Сцяпан Сцяпанавіч, усе спартсмены ў рошце рошч пакідаюць вялікі спорт... — не паспываю заахвочыць сваё пытанне, як чую ў адказ:

— Я без бегу жыць не магу... А нам застаецца толькі “балець” за гэтага дзіўнага чалавека і жадаць яму лёгкай дарожкі.

Любоў ТРАПЕЗНІКАВА.

За мяжой